

Светослав Славчев

Инспектор Стрезов се завръща

БЪЛГАРСКА ИСТОРИЯ

© Светослав Славчев, *автор*

© Николай Тодоров, Александър Въчков, Георги Караманев,
съставители

© Георги Караманев, *редактор*

© Русанка Огринска, *коректор*

© Александър Въчков, *илюстрации и корица*

© Николета Карайончева, *графично оформление*

„БИ 93“ ООД
София, 2018 г.

ISBN: 978-619-7496-11-6

Светослав Славчев

Инспектор Стрезов се завръща

София
2018

СЪДЪРЖАНИЕ

Откриването на Стрезов 8

Първа част 1968 - 1969 15

1. СТАРИННИЯТ НАКИТ Първият случай на инспектор Стрезов (брой 7/1968 на списание „Космос“) 16
2. ЦЕННАТА МАРКА (8/1968) 19
3. КРАЙ ГОРСКИЯ ДОМ (1/1969) 21
4. НЕЩАСТЕН СЛУЧАЙ (4/1969) 24
5. ЯПОНСКИЯТ ПАВИЛИОН (10/1969) 27

Втора част 1970 - 1979 31

6. КИНОСЮЖЕТ (10/1971) 32
7. МНИМИЯТ МИЛИЦИОНЕР (2/1972) 35
8. ОБЪРКАН СЛУЧАЙ (4/1972) 37
9. ОБИРЪТ (5/1972) 40
10. СЛУЧАЙ НА ШОСЕТО (6/1972) 42
11. АЛИБИ (3/1973) 45
12. АВТОКРАЖБА (5/1973) 48
13. УЛИКАТА (3/1976) 51
14. НАПАДЕНИЕ НА КАСАТА (1/1977) 53
15. ПРОФЕСИОНАЛНА ЧЕСТ (3/1977) 57
16. СТАРАТА КАРТИНА (4/1977) 59
17. ПАРИ НАЗАЕМ (10/1977) 61
18. ГРИВНАТА С БРИЛЯНТИ (5/1978) 64
19. НА ГОСТИ ПРИ ПРИЯТЕЛ (7/1979) 66
20. СЛЕДИ НЯМА (10/1979) 68

Трета част 1980 - 1989 71

21. ПОЖАРЪТ (6/1980)	72
22. ЧЕРВЕНОТО ЖИГУЛИ (9/1980)	74
23. ВЪВ ВАГОН-РЕСТОРАНТА (10/1980)	78
24. КАФЕ ПРЕДИ РАБОТА (3/1981)	80
25. ПРЕДИ ДА СЕ Е ПРЕОБЪРНАЛА КОЛАТА (5/1981)	83
26. ...И СЪТПКИ ОТ КАЛНИ ОБУВКИ (6/1981)	85
27. НОЩ КРАЙ ЕЗЕРЦЕТО (7/1981)	88
28. ИНФАРКТ (6/1983)	90
29. СЛАДКО ОТ ОРЕХЧЕТА (8/1983)	92
30. В ЕДИН ЕСЕНЕН ПОНЕДЕЛНИК (9/1983)	95
31. ПОЧТИ ЛЮБОВНА ИСТОРИЯ (10/1985)	97
32. СЪТПКИ В СНЕГА (9/1986)	99
33. ФИЛАТЕЛИСТИ (7/1987)	101
34. НУЛЕВ ДЕН (4/1988)	103
35. ОЧНА СТАВКА (6/1988)	105

Четвърта част 1990 - 1999 107

36. КУПЧИНА СТАРО ЖЕЛЯЗО (3/1990)	108
37. ВРАЧУВАНЕ (6/1990)	111
38. РАГТАЙМ (6/1991)	114
39. САМОУБИЙСТВО ПО СЪСЕДСКИ (5/1993)	117
40. КАТО В КАУБОЙСКИ ЕКШЪН (12/1994)	119

Пета част 2000 - 2016 123

41. ТОЧЕН ИЗСТРЕЛ ОТ ДАМСКИ ПИСТОЛЕТ (Списание 8, брой 1/2009)	124
42. ЕДНА МАЛКА НОЩНА ИСТОРИЯ И ТРИМА С АЛИБИ (8/2010)	127

43. ЕДИН БИЗНЕСМЕН ВЗЕМА ФАТАЛНО РЕШЕНИЕ (1/2011)	132
44. ДЕЛИКАТНИЯТ ПРОБЛЕМ С КРАЖБИТЕ В ОПЕРАТА (5/2011)	137
45. ЕДИН ОБИР ПО ПРАВИЛАТА НА ЗАНАЯТА (4/2012)	140
46. ПРОКЪЛНАТА ОГЪРЛИЦА ТЪРСИ ЖЕРТВИ (6/2012)	144
47. СМЪРТТА НА АРТИСТА (10/2012)	149
48. ЕДИН ПРИЯТЕЛСКИ РАЗГОВОР С НЕОЧАКВАН КРАЙ (4/2016)	154
49. НОВИ ПОДОЗРЕНИЯ ОКОЛО СТАРИ ПИСМА (9/2016)	158
50. СМЪРТТА НА ЕДИН ПРЕУСПЯВАЩ БИЗНЕСМЕН (11/2016)	163
50+1 ГОСТУВА МИ ТОЙ, САМИЯТ СТРЕЗОВ	167
Отговори	173

Откриването на Стрезов

Той навършва 50 години. Точно през юли 1968 г. инспектор Стрезов се появява за първи път на страниците на любимото списание и оттогава всеки – дори и хора, които не умеят да четат – знае името му и кой е той. Героят, за когото говорим, минава през много перипетии – от нелеката среща с цензурата още при раждането си, през мътните години в началото на прехода до днешния ден. И все пак... е тук. Не остарява, външно изглежда както винаги, но неусетно се променя, отразявайки нюансите на всяко време. В това ще се убедите и вие с петдесетте подобрани случая от половинвековното му житие. И все пак...

Откъде се появи инспектор Стрезов? Може би от някой анекдот? Или пък от случаен списък с имена?

Ако прелистите стар телефонен указател, ще видите, че фамилията „Стрезов“ наистина съществува. Не е просто подхвърлено име, а известен факт от личната митология на писателя, „баща“ на инспектора и мой дядо г-р Светослав Славчев. Веднъж Стефан Дичев влиза в кабинета му, за да го зарадва, че е намерил „скърцащата“ фамилия, която да прилепне на бъдещия герой от списание „Космос“.

Заедно с името идва и *той* – със своя характер, с психологията си и едно ярко, плътно и изискано повествование. Героят и писателят заедно търпят обвинението от властимащите за *шапката*, за *походката*, че и за *очилата* си, наричани с неласкавото „буржоазни“. Общото с милиционерщината днес изненадващо се оказва заличено, но общочовешкото остава...

Докторът и инспекторът се срещнаха през далечната 1968 г. и веднага се сприятелиха. Имали са нужда един от друг, казваха, насърчавали са се и са се подкрепяли.

По онова време жанрът на логическата задача не беше особено познат в България, а на криминалната литература като цяло се гледаше или враждебно, или пренебрежително. Затова и местни криминални задачи просто нямаше.

Д-р Светослав Славчев се изразяваше с лекота и усмивка по всеки въпрос, лесно съзираше тема за разговор или „стрезовка“. Виждаше как да каже необходимото и как да зачеркне ненужното и не губеше самоиронията си.

Двамата – инспекторът и писателят – бяха неуморни в своите занимания, те не си позволяваха да усетят умора, уплаха или колебание и дори не помня някой от тях да се е простудявал.

Така неочаквано се оказа, че читателите се бяха привързали към своите герои: както към неизменно спокойния блюстител на закона, така и към *другия*, създателя му, скрит зад някоя от пишещите си машини. Въпреки че работеше на компютър със завидна за поколението му лекота, д-р Славчев до последните години пазеше в дома си оркестър от пет машини, който като че само чакаше неговия знак, за да засвири.

И както вторият беше посветен на своите близки, така първият е все още отгаден на непознатите читатели, на службата си на обществото и всъщност принадлежи на всички.

А откъде дойде доктор Славчев? Д-р Светослав Дончев Славчев (1926 – 2016 г.) се появи на бял свят в Луковит, едно малко градче лежеше на невисокия бряг на река...

Бъдещият писател завърши образованието си, когато жена му Елка беше бременна с първото им дете. Разпределиха го да работи в Родопския край, в Мадан, а нея – в Разград.

Нямаше как да не заминат. Дъщеричката Таня трябваше да остане и да прекара първите си две години без майка и баща, при своите дядо и баба в София.

От младежките му години като ремсисст останаха прочетените книги, няколко добри приятелства и куп разочарования от системата. Недотам старите правила за реалния живот и за литературната фикция си важаха, но само докъдето властта пожелаеше. Затова с присъщата си оригиналност Светослав Славчев изработи свой вътрешен кодекс, който прилежно спазваше през целия си живот.

Силният дух, търпението и неизменната доброжелателност се оказаха много повече от норми за поведение: превърнаха се в част от самата му човешка природа, а така ставаха присъщи и на много от по-благородните му герои.

Роднинството и приятелството с Ангел Каралийчев положиха основата на писателската кариера на д-р Славчев. Първо се наредиха няколко научнопопулярни заглавия, сред които може да се открие неортодоксалната за времето си биография „Жижка, еретикът“, посветена на Ян Жижка.

През 1960 г. Светослав Славчев постъпи на работа като редактор в „Народна младеж“, а през 1967 г. заедно със Стефан Дичев оглавиха популярното списание „Космос“. Към екипа се присъедини художникът Стоян Шиндаров, който илюстрираше логическите задачи. Той беше последван от Никифор Русков, който също дълги години си сътрудничиеше с д-р Славчев, заместник главния редактор на „Космос“.

Свръхестественото и загадъчното очароваха Светослав Славчев, привличаха го тайнствените дълбини на човешката природа и неизследваните краища на света. Потайностите и машинациите в съвременното общество предизвикваха ума му и тласкаха цялото му същество към гейна намеса.

Неговите първи стъпки в литературата звучаха отмерено като на учен – все пак бе лекар по образование. Обаче наред с медицинската литература в дома му изобилстваха помагалата по криминалистика. Редом с научната фантастика се намираше място за различни конспиративни теории и окултни трактати... Може би някъде в тях беше скрита и тайната за безсмъртието на неговия приятел Стрезов?

До книгите на Ерих Мария Ремарк можеха да се видят тези на Джек Лондон, а Илф и Петров съжителстваха с Достоевски и Паустовски. От рафтовете струеше вдъхновението и чистосърдечното приятелство, свързващо го със Стефан Дичев, Атанас Мангаджиев, Павел Бъчваров и други позабравени герои.

Сега пред мен стоят запазените в архива на дядо ръкописи – няколко купчини с пожълтели листа. Отделил съм настрани списанията „Спектър“, „Космос“, също и „Вселена“ и „Фен и мен“, в които се оказа, че е участвал. Във „Вселена“ е била отпечатана непозната част от архива на инспектор Стрезов. На страниците на „Фен и мен“ пък се е появил братовчедът на Стрезов инспектор Ангел Дебърски... Дали някой ден няма да се наложи всеки инспектор да разследва и опознава собственото си минало – или бъдещето си?

За мнозина писателят г-р Славчев, или просто Доктора, беше „човек-космос“, както сполучливо го нарече неговият приятел и събрат по перо Емануел Икономов.

С риск да звучи неразбираемо, струва ми се, че в тази писателска гуша, в това неизбродно пространство имаше не само съзвездия, а и мъглявини, непознати галактики, а може би и черни дупки...

Писателят странеше от шума и светлините на рампата – най-много да го изкуши някой полицейски прожектор. В душата му имаше и тревога, болка, стремеж, гирене, неудовлетвореност, въпреки че ведрият глас и изривият поглед не помръкваша.

Д-р Славчев се пенсионира през 90-те години, но не спря да работи. Посветил се на науката и на литературата, той не престана да се вълнува от техните последни достижения и да споделя впечатленията и идеите си като журналист.

Пишещият човек продължаваше да бъде предан на словото и на литературата. Някои от най-близките му хора отдавна живееха в чужбина, но той избягваше да показва тъга, а все така неуморно се грижеше за съпругата, децата и внуците си, за кучето и котката у дома, за животните на улицата.

За инспектор Стрезов също беше характерна оживената дейност, но той просто не успя да си създаде такъв кръг от приятелства и само понякога си позволяваше да спи. Можеше да прояви съчувствие, но по-често му се налагаше да бъде бдителен, разсъдлив, хладнокръвен и най-вече *справедлив*. За основна движеща сила му служеше правдата.

Неговото минало, неговите предци, неговите корени бяха обгърнати в сумрак и препращаха към полицейските регистри от XVIII век, ако не и към разследванията в Древен Рим – с институции както противоположни на загадъчното, така и тясно свързани с него.

Ето че 50 години след началото на описаните събития един малък екип от съзаклятници разгърна архив-

ните документи и прегледа всички разследвания. Тези „Дела и улики“ пазеха своето очарование и можеха да бъдат от полза на други.

Макар и ясно очертани, те не бяха безкрайни – в тях имаше едновременно топлота и хладнокръвие, но познавачът можеше да долови също толкова важната и в миналото, а и днес, естетическа дистанция.

Разследванията и нуждата да се съблюдава редът изискваха не просто поглед от местопрестъплението, не просто съграждането или откриването на един нов свят, а лични качества като опит и прямота. И все пак, сега ясно личи, че е настанала нова епоха в приятелството на доктора и инспектора, понеже както космосът в човека, така и този в литературния герой се променят.

Николай Тодоров

Първа част

1968 - 1969

1. СТАРИННИЯТ НАКИТ

Първият случай на инспектор Стрезов (брой 7/1968 на списание „Космос“)

– Само трима души в града знаят за този старинен накит. Останалите са далеч оттук – разказва вдовицата Ивайлова на инспектор Стрезов, повикан по телефона рано сутринта. – Те са: моята племенница, у която бях на гости снощи до единадесет часа, Иванчева от горния етаж и Върбанов – стар ерген, пенсионер, който се отбива от време на време на приказки и често ми е правил малки услуги.

– Сигурна ли сте, че накитът е изчезнал именно снощи?

– Да, защото вчера следобед подреждах скрина и дълго се любувах на красивите му бижута. Така и нямаше да забележа нищо, ако не бях обещала на племенницата да ѝ занеса днес една стара семейна снимка и когато погледнах скрина...

– Да видим какво са правили другите двама снощи!
– прекъсва я инспектор Стрезов и след като оставя старшината Варагин на пост пред апартамента на Върбанов, се отправя към Иванчеви.

– Малко е разхвърляно у дома, та ще извинявате – посреща го Иванчева. – Но снощи имахме гости. Нали знаете, мъжете са полудели по тия мачове, пък нашият телевизор е с голям екран. После мъжете седнаха на белот, ние, жените – на приказка, и не усетихме кога стана полунощ. Така и не успях да отида на фризьор, макар че имах час.

Навън старшина Варагин е загържал Върбанов, който тъкмо се прибирал в дома си. Върбанов отключва и ги кани да влязат.

– От една седмица обикалям Балкана – казва той.
– Нямаме представа колко е хубаво лете на планина. Дори не съм нощувал по хижите, спя на открито. Но вие, младите, сякаш нò предпочитате.

– Сам ли живеете? – прекъсва го инспекторът.

– Съвсем сам. Но не ме е страх да отсъствам за дълго. Бравата е секретна, а освен това какво ли може да се открадне от къщата на един скромн пенсионер. Дори и да влезе някой, няма...

– Достатъчно! – казва инспектор Стрезов. – Че Вие не сте били на екскурзия шест дни, по това няма спор. Може би е най-добре да си признаете и за кражбата, докато не е станало съвсем късно.

Какво дава основание на инспектора да мисли така?

2. ЦЕННАТА МАРКА (8/1968)

– Няма нищо по-изобретателно от крадеца – разказва една вечер инспектор Стрезов на група приятели. – Но не гжебчията или вулгарният касоразбивач, а крадците на художествени ценности. Те знаят обикновено какво крадат и никога не биха мачкали, късали, повреждали по какъвто и да е начин крадения предмет.

Веднъж ме извикаха по кражбата на много ценна марка. Ето ви цялата картина: чичо филателист; племенник, също колекционер на марки, гост от няколко дни на чичо си; възрастна прислужница, която не разбира нищо от марки. Кражбата е открита половин час по-късно, тъй като чичото не пропуска свободна минута да седне пред класьорите си. През това време от къщата е излизала само прислужницата да пусне едно писмо на племенника до неговата обична годеница.

Още щом видях прислужницата, разбрах, че тя не може да бъде крадецът. Това потвърди и сам стопанинът. Оставаше племенникът. Нямахте нищо по-лесно от това да скрие някъде скъпоценната марка, голяма колкото нокът, а по-късно да я прибере и да си замине. Затова моите момчета претърсиха основно цялата къща. Прегледаха книгите лист по лист, абажурите, грехите, цветята, хранителните продукти, личните вещи на всеки. Всичко, което можеше да се разглоби, беше разглобено и прегледано, включително и електрическите ключове. Не бяха пропуснати дори краката на столовете и масите, под които можеше да бъде скрита миниатюрната марка. След прегледа стана ясно само едно – че марката не се намира в къщата.

– Писмото – обади се развълнувано някой. – Племенникът е използвал скъпоценната марка и по този начин я измъкнал под носа на чичо си. А го е пратил до годеницата си, защото една жена никога не би унищожила писмо от своя любим.

– А един колекционер никога не би употребил неунищожена марка, защото в пощата ще я погпечатат – възрази инспектор Стрезов и се усмихна. Но независимо от всичко моят помощник Варадин замина незабавно, за да превари писмото. Когато пощальонът го донесъл, върху плика се мъдрела една друга, голяма марка, а в плика се намирало само писмото. И все пак, за мен беше ясно, че племенникът е крадецът. Знаех освен това съвсем сигурно, че прислужницата не е откраднала марката, че двамата мъже не са напускали къщата и че марката не се намираше никъде в сградата. Но знаех също докъде може да стигне въображението на погобен крадец и точно по това го открих.

– Кажете сега – завършва инспектор Стрезов, – къде е била марката?